

aristokratické — na rozdíl od počítaných nivelisujících směrů dneška —, přísluší mu pozornost souměrná jeho významu. Naprosto nemohu proto souhlasiti s Kallabem, který mně na konci své kritiky (str. 134) radí, abych »i jiným pokusům o prohloubení právní methodologie věnoval a s poň stejnou pozornost« jako Kelsenovi. Miním totiž, že ani desateronásobná pozornost, věnovaná Kelsenovi u srovnání s jinými právními filosofy (žádného nevyjímaje), nedocenila by ještě spravedlivě jeho významu. Jsem si arcíť vědom, že i tento můj názor prýští z mé »jednostrannosti«, kterou uznávám a nijak nepopírám. —

A když jsem již pojednáni toto, obsahu naveskrz vážného, žertovně zahájil, budiž mi dovoleno, abych je žertovně i skončil: Vzpomínám činitele, který zajisté s vřelým zadostučiněním uvítal některé partie recense mého kritika. Jest to naše slavná Akademie věd a umění. Byly-li dříve vlastní důvody jejího odmítavého stanoviska k mému spisu (viz Úvod k němu) v jakousi roušku vznešeného tajemství zahaleny, je nyní věc nejen pro nás, nýbrž i pro ni jasná: na ukvapené pokusy ceny se neudílějí, je dost, když učená společnost je ochotna je uveřejniti. Ostatně i kdyby ani nešlo o ukvapený pokus, jenž zdá se býti nad to stížen nedostatečnou znalostí literatury, nehodil by se můj spis ke korunování. Neboť učené společnosti jsou v podstatě konservátory a registrátory vědecké práce, málo kdy bývají průkopníky nových směrů. Eskontovati cenami jejich případný úspěch v budoucnosti není jejich záležitostí, neboť nikdo nemůže věděti, jak věc dopadne. Neváhám proto prohlásiti, že jsem osvědčil značnou míru prostoduchosti, když domníval jsem se, ucházeje se svým spisem o cenu, že mohla by mně po případě býti udělena. Po druhé to neučiním.

O československý občanský zákoník.

Jaromír Sedláček.

V tak zvaném právu soukromém, t. j. právu upravujícím právní vztahy rodinné a soukromého majetku jednotlivce, je u nás, podobně jako v jiných oborech práva, dualismus: v zemích starých platí občanský zákoník rakouský z roku 1811 se všemi pozdějšími změnami, na Slovensku a Podkapatské Rusi platí zvykové právo býv. král. Uherského s několika specialními zákony, z nichž nejdůležitější jsou ony upravující právo rodinné a dědické. Je přirozeno, že zvykové právo může s úspěchem býti používáno jen těmi, kdož znají zvyky kraje, tedy osobami, které jsou s tím kterým krajem důkladně obeznámeny. Zvykové právo je velmi konservativní a pro osobu, která v tom kraji nevyrostla a neosvojila si dokonale tamní názory, zůstává vždy arcanum. Na Slovensku však působí mnoho českých soudců a v zájmu řádné správy justiční tam působiti musí, poněvadž nemáme dosti spolehlivých soudců slo-

venských. Tito čeští soudcové jsou však v civilních věcech postaveni před úlohu, s níž je jen velmi málo obzvláště zdatných lidí. Tak zvykové právo na Slovensku je jedním z mnohých momentů, proč správa Slovenska nám skýtá tak veliké obtíže.

K tomu přistupuje druhý moment. Náš právní řád tvoří zvláštní mosaiku jazykovou. Většina našich zákonů má úřední text německý a maďarský, něco má též česko-německý a konečně zákony uveřejněné po 28. říjnu 1918 mají text český. Je přirozeno, že v takovém stavu na dlouho zůstatí nemůžeme a nutno pomýšleti na nápravu. I náš občanský zákoník platí v autentickém textu německém, ale ustanovení o náležitostech smlouvy manželské platí již v jazyku českém. Máme zde tedy speciální problem tento: jednak odstraniti různost jazykovou, jednak provésti změnu na Slovensku a to nemůže býti nic jiného než unifikace soukromého práva v obou částech naší říše. —

Co nyní? Přeložiti prostě občanský zákoník z roku 1811 a prohlásiti, že od nynějška platí místo úředního textu německého úřední text český? Ale tu máme zase trochu obtíže. Jednak mohou se naskytnouti námitky, zda jazyková změna zákona není taková změna, že je to vlastně nový zákon, což by mělo veliký význam pro zásadu: *lex posterior derogat priori*. Bude věcí interpretace dotčeného zákona, jímž se zavádí český text, určití, která z obou eventualit je správná. Než tím nejsou všechny obtíže vyčerpány. Jde o to, co přeložiti?

Dle dnešního stavu nebylo by možno prostě přeložiti císařský patent z 1. června 1811, č. 946 sb. z. soud. Tento z valné části je obsoletním, jsa derogován pozdějšími zákony. Předně je to několik desítek dvorských dekretů, které jako autentická interpretace byly v letech 1811—1848 vydávány. Tyto tvoří součást občanského zákoníka a musily by býti zároveň přeloženy. Konečně až do té doby nebylo by obtíží; od r. 1848—1860 platilo naše občanské právo též na Slovensku. Tento stav obnoviti nebylo by normativně žádným uměním. Leč nejzávažnější změny nastaly právě po roce 1860—1918. Připomínám jen nejdůležitější: knihovní řád, zákony soudní a novelly. Žádný ze jmenovaných zákonů netvoří organický celek s občanským zákoníkem, ani novelly ne, ač mají býti změnou jeho součástí. Pokud by šlo o Čechy, Moravu a Slezsko, problem nebyl by ani tak obtížný. Zákonem by se stanovilo, že císařský patent z r. 1811 a další zákony platí od doby jeho platnosti v úředním textu českém. Výběr zákonů přeložených mohl by stanoven býti zcela lehce, poněvadž tímto překladem by se neměnil stav našeho právního řádu. Žádné nové ustanovení by náš právní řád neměnilo, jen ono jazykové. Kdyby některý zákon, jímž se mění některé ustanovení, přeložen nebyl, nemělo by to žádného významu, soudy ne-

měly by onoho derogovaného ustanovení používati a měly by se řídití oním derogujícím ustanovením třebaš v textu německém.

Toto má mnoho výhod. Jednak poskytneme našemu lidu nejdůležitější zákon v jazyce jeho, jednak stanovíme úřední názvosloví pro soudy a strany; tím učiníme snad konec oné jazykové anarchii, jaká panuje v právnictví a zničíme snad onen proslulý stilus curiae, který pro nedostatek českého úředního textu je ovládán duchem němčiny. To jsou ovšem nepopíratelné výhody, umožňující rychlé čechisování textu našich zákonů. Než proti tomu možno namítnouti, že i Němci po celé devatenácté století měli na Rýně právo, jehož úřední text byl francouzský a přece dovedli je spracovati k neobyčejné výši (Zachariä v Lingental, Crome atd.). Proti tomu zase lze odpověditi, že platilo francouzské právo jen na poměrně malé části německého území a že u nás je stav zcela jiný. Němci měli svoje názvosloví, svůj stilus curiae, ale to vše u nás nutno vlastně vytvořiti a autenticky prohlásiti. Pro nás má český občanský zákoník v prvé řadě význam filosofický a ne právní, poněvadž v nynější době není k dokonalé revisi našeho občanského práva ani času, ani parlamentární sbory neskýtají záruky dostatečné intelligence, že úlehu tak jemnou budou moci provésti. Praktikové hlavně zastávají toto mínění a nelze jim upřiti, že jich důvody jsou velmi pádné.

Než celá věc se velmi mění, přihlédneme-li ke druhému úkolu, totiž unifikaci občanského práva na Slovensku. Zde nejde o pouhý překlad, na Slovensku zavádí se nový zákon. Kdyby zmíněným překladovým zákonem bylo stanoveno, že občanský zákonník z r. 1811 a další zákony, jmenovitě uvedené, platí v úředním textu českém a že jejich platnost se rozšiřuje i na Slovensko, tu na Slovensku mají tyto zákony pořad časový zcela jiný, než v našich zemích. Tyto zákony platí, jakmile byly řádně pro Slovensko ve Sbírce z. a n. publikovány. Tu by počet překládaných zákonů vzrůstal do takového rozsahu, že by se stával zcela nepřehledným. pro mnohost derogovaných ustanovení obč. zák., zůstávala by však otázka, jak upravití poměr tohoto zákoného souboru k zákonům naší republiky, které mu časově předcházejí.

Musíme totiž míti na paměti, že můžeme při překladu jednotlivé zákony jen dle přesného znění překládati a nikoliv text jich měniti. Připomínám jen §§ 61 a 64 obč. zák. nebo § 288, jimž by se na Slovensku zaváděl obecní statek, u nás mezi tím zrušený zákonem ze dne 17. července 1919 č. 421 sb. z. a n., komicky by působilo, kdyby na Slovensku publikoval se nový zákon, v němž by se mluvilo o jmění zeměpána (§ 288). To jsou jen tak namátkou vzaté případy, které osvědčují, že spojení překladu s publikací jeho na Slovensku způsobuje velmi značné obtíže.

Konečně souborná a současná publikace celé řady zákonů, z nichž u nás pozdější derogovaly ustanovení dřívějšímu má značné výhody u nás, poněvadž se tím časový pořad zákonů nemění. Něco

jiného jest však na Slovensku. Tam by byly v tomto případě publikovány současně ustanovení, která sobě odporují a což více i právní povinnosti, které se navzájem vylučují. Jaký toho důsledek? V souboru zákonů prohlášeném na Slovensku řekněme 1. ledna 1922 byla by stanovena povinnost A a současně povinnost non A za stejných předpokladů; důsledek toho by byl, že nebyla by stanovena povinnost žádná. Než tomuto nedostatku dalo by se odpomoci tím, že by se do překladového zákona pojalo ustanovení, že odpory v ustanoveních tohoto souboru zákonů je vyložiti tak, že přeložený zákon, mající datum pozdější původního svého uveřejnění, má se vykládati tak, že ruší ustanovení jiného zákona téhož souboru, majícího však dřívější datum původní publikace.

Buď jak buď, překladem a současně prováděnou unifikací komplikuje se celý úkol velmi značným způsobem. Kdyby na Slovensku platil občanský zákoník uherský, byla by celá věc velmi jednoduchá, ale právě proto, že na Slovensku platí právo zvykové a tím dána soudcům značná libovůle, což v dobách maďarské vlády bylo velmi nepěkným způsobem pocíťováno a dnes je velmi značnou překážkou ovládnutí Slovenska, nutno proto sáhnutí k nápravě. — Z toho důvodu stává se zde unifikace velmi naléhavou, naléhavější než v každém jiném oboru našeho práva.

Ministerstvo spravedlnosti klade váhu na unifikaci a proto stanovilo takový program prací:

1. občanský zákoník obecný z r. 1811 má se přeložiti do češtiny,

2. vymýtiti z něho vše, co pozbylo ceny nebo platnosti novými zákony,

3. pojati do něho vše, co v jiných zákonech patřících do občanského práva je opraveno nebo změněno,

4. uvéstí v soulad se zvykovým právem na Slovensku.

Dle tohoto programu bylo by publikovati formálně nový občanský zákoník pro celou republiku. V tom se ovšem skrývá nábezpečí, že tento formálně nový zákon, třeba obsahově starý, nebude dosti práv změněn od roku 1811 v našem právním řádu nastalým a že tím bude vnesena nejistota do našeho právního řádu. Dále možno vytýkati, že v dnešní době nebude náš úřední a legislativní aparát s to, aby tuto otázku včasně a bez demagogie rozřešil. Jde tedy jen o nedůvěru k našemu Národnímu shromáždění, že nebude s to ovládnouti zákon o ca. 1600 paragrafech, že bude činiti různé pozměňovací návrhy buď odůvodněné, buď neodůvodněné, čímž celá práce se stíží a zůstane na písčíně, a že o tento parlamentární legislativní aparát celá akce unifikační ztroskotá. Pokud jsou tyto obavy oprávněny, nevím, nebyl jsem nikdy v Národním shromáždění a neznám tudíž jeho prostředí. Kdyby tomu tak mělo býti, pak ovšem zůstala by schůdnou jedině cesta překladová. Ale tolik musíme míti na paměti, že jak překlad tak i formálně nový občanský zákoník značí asi stejně velikou práci pro legislativní od-

dělení příslušných ministerstev a že snad formálně nová publikace zákona občanského je pro legislativní oddělení lehčím úkolem než překlad se současnou unifikací. Jedno je však jisto: unifikace občanského práva potřebujeme rychle a neodkladně a je tudíž řešiti, která cesta vede rychleji k cíli.

Tento článek byl psán na základě debaty v Moravské právnické jednotě dne 11. listopadu 1920. Debata vyzněla úplně v pouhý překlad občanského zákoníka, ale při tom účastníci měli na mysli jen země naše a ne Slovensko. Buď jak buď, dle mého mínění oba způsoby jsou přijatelné; záleží jen na určitých předpokladech legislativní techniky se zřetelem na rychlou a neodkladnou unifikaci občanského práva.

Hlídka časopisů.

Právník. Horák Ant.: Zákon rozlukový po roce praxe (393.) — Praktické případy, hovorna, denník.

Sborník věd právních a státních. Dr. Hoetzel Jiří: Ústavní listina Československé republiky (1). — Dr. Laštovka K.: Nástin župního řízení (25). — Dr. Krěmař Jan: Několik poznámek k chystané reformě práva občanského (35). — Dr. Kalla Jaroslav: K nauce o přičetnosti a trestnosti se zřetelem na trestní odpovědnost mládeže (60). — Dr. Horáček Cyrill jun.: Porušení belgické a lucemburské neutrality Německem ve světové válce (89). — Literatura (část všeobecná, právní filosofie, římské právo).

Správní obzor. Dr. Ott Emil: Jak upravilo království Srbů, Chorvatů a Slovinců veřejnou správu. — Štelovský Jindřich: Dispoiční právo obcí v chudinství. — Dr. Laštovka Karel: Pokusy o řešení národnostní otázky v Čechách. — Směs, hlídka nálezů.

Juristen-Zeitung. Dr. Freudenfeld Franz: Die unentgeltlichen Vermögensübertragungen und die Vermögensabgabe (169). — Dr. Bäcker Fritz: Die Verfassungswidrigkeit des Gesetzes über das Verfassungsgericht (172). — Neubauer Rudolf: Das reine Rechtssystem. Die Wirtschaft als Fundament (177). — Dr. Biach: Zur Verfügung des Ständigen Ausschusses vom 4. August 1920, Nr. 480 G. S. (181). — Dr. Mautner Ewald: Verfassungsurkunde u. Ehegesetz (182). — Prochaska Edmund: Bedingte Verurteilung und Rechtsmittelrichtung (185). — Dr. Müller Ernst: Die Luxusarbeitsleistungen im Luxussteuergesetz (187). — Dr. Mautner Ewald: Der uranische Eros und die Strafgesetzreform (189). — Praktické případy, osobní záležitosti, konkursy atd.

Juristische Blätter. Dr. Oiner Julius: Die Gültigkeit der Dispensche (209). — Dr. Thorsch Fr.: Die bisherige Behandlung der Kriegsanleihen durch die Republik Österreich (215). — Dr. Haber Leo: Die Gültigkeit der Staatsbürgerschaftserklärungen nach dem Gesetz vom 5. Dezember 1918 (219). — Dr. Pisko Oskar: Die subjektiven Voraussetzungen des Rücktrittsrechtes nach § 918 a. b. G. B. (225). — Dr. Haber Leo: Zur Auslegung des Art. 80 des österreichischen Friedensvertrages (227). — Gutsch Johann: Rechtsanwalts- (Notars-) Gehilfenkammern (229). — Korrespondence, literatura, praktické případy, malé zprávy, osobní záležitosti, konkursy atd.

Zentralblatt für die juristische Praxis. Dr. Geller Leo: Wertkonstanz der Geldforderungen bei Verfall und Veränderung der Währung. — II Einfluss der Lösung der Währungsgemeinschaft auf vorher in der ge-